

RAAP-NOTITIE 3322

Plangebied IJsselgouwe, deellocatie IJsbaan te Heeten

Gemeente Raalte

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Altus Advies & Ontwikkeling B.V.

Titel: Plangebied IJsselgouwe, deellocatie IJsbaan te Heeten, gemeente Raalte;
archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: november 2009

Auteur: *ir. E.H. Boshoven*

Projectcode: RAHD

Bestandsnaam: NO3322_RAHD.doc

Projectleider: ir. E.H. Boshoven

Projectmedewerker: K. Goedkoop

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 37874

Bewaarplaats documentatie: Raap Oost

Autorisatie: drs. S.W. Jager

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2009

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Altus Advies & Ontwikkeling B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 5 november 2009 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met geplande ontwikkeling van plangebied IJsselgouwe, deellocatie IJsbaan, te Heeten in de gemeente Raalte. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied is vervolgens een advies met betrekking tot archeologisch vervolgonderzoek geformuleerd.

In 2005 is voor het grootste deel van plangebied IJsselgouwe reeds een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd (Miedema, 2005). Een deel van het plangebied, deellocatie IJsbaan met een oppervlakte van circa 1,5 ha is destijds buiten beschouwing gelaten omdat voor het bewuste deel geen bodemingrepen gepland stonden. Op dit moment zijn de plannen voor het plangebied echter gewijzigd, waardoor alsnog een inventariserend veldonderzoek dient plaats te vinden op dit terreindeel. Onderhavige rapportage beperkt zich tot het deel van plangebied IJsselgouwe uit Miedema (2005) dat buiten beschouwing is gelaten.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij de aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen (archeologische overblijfselen) vanaf de Bronstijd. Tijdens het veldonderzoek zijn geen vindplaatsen aangetroffen en bovendien blijkt de bodem in het plangebied vergraven en geëgaliseerd. In dit kader wordt dan ook geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek kan contact opgenomen worden met de gemeente Raalte.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Inhoudsopgave	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader en doelstelling	5
1.2 Administratieve gegevens.....	5
1.3 Toekomstige situatie	5
1.4 Onderzoeksopzet en richtlijnen.....	6
2 Bureauonderzoek	7
2.1 Methoden	7
2.2 Huidige situatie.....	7
2.3 Archeologische verwachting	7
3 Veldonderzoek	8
3.1 Methoden	8
3.2 Resultaten.....	8
4 Conclusies en aanbevelingen	9
4.1 Conclusies.....	9
4.2 Aanbevelingen	9
Literatuur	10
Gebruikte afkortingen	10
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen	10
Bijlage 1: Boorbeschrijvingen.....	13

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Altus Advies & Ontwikkeling B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 5 november 2009 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met geplande ontwikkeling van plangebied IJsselgouwe, deellocatie IJsaan, te Heeten in de gemeente Raalte. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens in hoofdstuk 4 een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

In 2005 is voor het grootste deel van plangebied IJsselgouwe reeds een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd (Miedema, 2005). Een deel van het plangebied, deellocatie IJsaan met een oppervlakte van circa 1,5 ha is destijds buiten beschouwing gelaten omdat voor het bewuste deel geen bodemingrepen gepland stonden. Op dit moment zijn de plannen voor het plangebied echter gewijzigd, waardoor alsnog een inventariserend veldonderzoek dient plaats te vinden op dit terreindeel. Onderhavige rapportage beperkt zich tot het gedeelte van plangebied IJsselgouwe uit Miedema (2005) dat buiten beschouwing is gelaten.

1.2 Administratieve gegevens

Het plangebied (ca. 1,5 ha) ligt aan de noordwestzijde van het dorp Heeten (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 27H van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 215.850/483.600. Het perceel staat kadastraal bekend onder gemeente Raalte, sectie H, nummer 6578.

1.3 Toekomstige situatie

De plannen hebben betrekking op de ontwikkeling van het gebied voor woningbouw. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken, dient het bestemmingsplan te worden gewijzigd. De plannen bevinden zich op dit moment in een zodanig vroeg stadium dat de exacte omvang en diepte van de bodemverstoring nog niet bekend is. Uitgangspunt bij onderhavig onderzoek vormt een verstoringsdiepte tot in de C-horizont van de pleistocene afzettingen, oftewel tot onder het niveau waarin zich archeologische resten kunnen bevinden.

1.4 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een veldonderzoek in de vorm van een karterend booronderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden. Achterin dit rapport is tevens een lijst met gebruikte afkortingen opgenomen.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Het bureauonderzoek ten behoeve van het plangebied is reeds in een eerder stadium uitgevoerd (Miedema, 2005). Voor de volledige resultaten wordt verwezen naar deze publicatie. Hier worden slechts de specifieke archeologische verwachting voor het plangebied besproken voor zover deze relevant zijn voor het booronderzoek.

2.2 Huidige situatie

Momenteel is het plangebied grotendeels ingericht als natuurijsbaan. Langs de oost-, zuid- en westgrens bevinden zich groenstroken. De noordgrens van het plangebied wordt gevormd door een steilrand. Ten noorden hiervan is een dekzandrug zichtbaar. Gelet ook op de vlakke ligging van de ijsbaan, wekt dit de indruk dat hier in het verleden egalisaties en vergravingen hebben plaatsgevonden.

2.3 Archeologische verwachting

Op basis van het eerder uitgevoerde bureauonderzoek (Miedema, 2005) geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de periode Bronstijd t/m Nieuwe tijd. Het plangebied bevindt zich op een dekzandrug en vanwege de aanwezigheid van een afdekkend esdek kunnen eventueel aanwezige archeologische resten in het onderzoeksgebied nog goed bewaard zijn.

Het destijds verrichte booronderzoek, dat plaatsvond in het omliggende terrein, heeft 2 vindplaatsen opgeleverd. Het betreft een vindplaats uit de Volle Middeleeuwen en een vindplaats met een datering tussen de Bronstijd en Late Middeleeuwen, waarvan vondsten (handgevormd aardewerk en houtskool) zijn aangetroffen in een oude akkerlaag.

3 Veldonderzoek

3.1 Methodes

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een verkennend booronderzoek. De onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA versie 3.1 (stroomdiagram 'keuze onderzoeksmethode karterende fase' en 'Leidraad inventariserend veldonderzoek deel karterend booronderzoek').

Tijdens het veldonderzoek zijn 10 boringen verricht in een grid van 40 bij 50 m (figuur 1). De boringen in een raai verspringen ten opzichte van die in de naastgelegen raai, waardoor een systeem van gelijkbenige driehoeken ontstaat. De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

Er is geboord tot maximaal 1,5 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Het opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,5 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De top van het bodemprofiel (gemiddelde dikte 45-75 cm) bestaat uit matig tot sterk siltig zand en heeft een zwak humeus karakter. In diverse boringen had deze laag een sterk vlekkelig uiterlijk, hetgeen duidt op een verstoorde bodemopbouw. In deze laag is recent puin en afval aangetroffen (sintels, baksteen, plastic, etc.), waaruit blijkt dat de bodem tot 45 à 75 cm -Mv verstoord is. Onder de verstoorde bovengrond is de C-horizont aangetroffen, bestaande uit matig tot uiterst siltig, matig fijn zand. Hier en daar zijn dunne grind- en leemlaagjes ingesloten. Dit pakket kan worden geïnterpreteerd als verspoeld dekzand. In geen enkele boring is een (restant van een) podzolprofiel aangetroffen.

Op basis van de resultaten van het booronderzoek en de ter hoogte van het plangebied aanwezige reliëfverschillen kan worden geconcludeerd dat de bodem in het verleden is vergraven en geëgaliseerd.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Op basis van de onderzoeksresultaten kan worden geconcludeerd dat bij de realisering van de plannen naar alle waarschijnlijkheid geen archeologische resten zullen worden verstoord. Niet alleen zijn geen aanwijzingen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van archeologische resten, ter plaatse is de top van het bodemprofiel ook zodanig verstoord dat de kans op het voorkomen van nog intacte archeologische resten vrijwel uitgesloten is.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van onderhavig onderzoek wordt in plangebied IJsselgouwe, deellocatie IJsbaan in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek kan contact opgenomen worden met de gemeente Raalte.

Literatuur

- Deeben, J.H.C. (red.)**, 2008. De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), derde generatie. *Rapportage Archeologische Monumentenzorg* 155. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort (info: www.cultureelerfgoed.nl).
- Miedema, F.R.P.M.**, 2005. Plangebied IJsselgouwe te Heeten, gemeente Raalte; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek. *RAAP-notitie* 1242. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport* 1000. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Gebruikte afkortingen

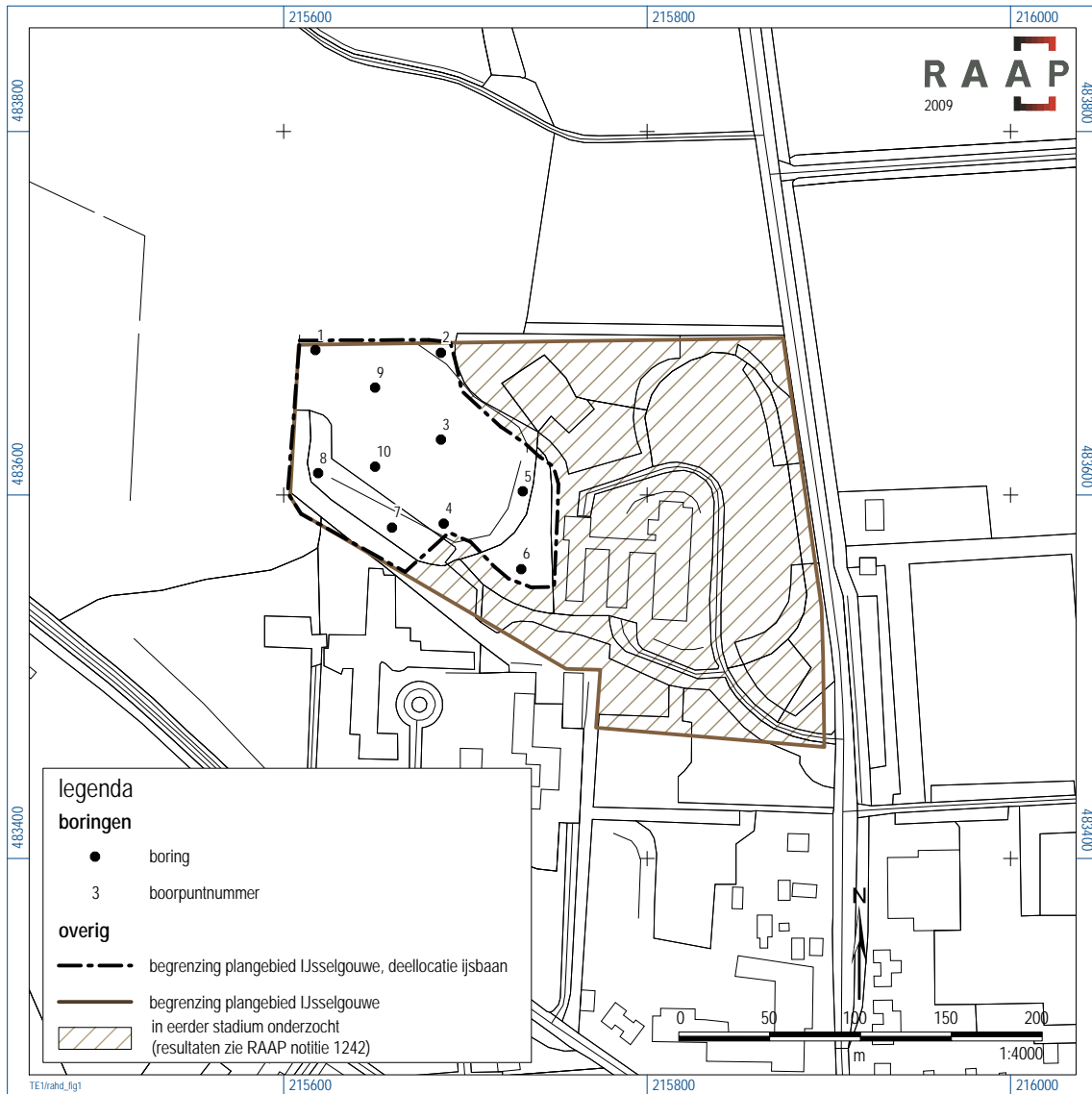
AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
ARCHIS	ARCHEologisch Informatie Systeem
CMA	Centraal Monumenten Archief
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

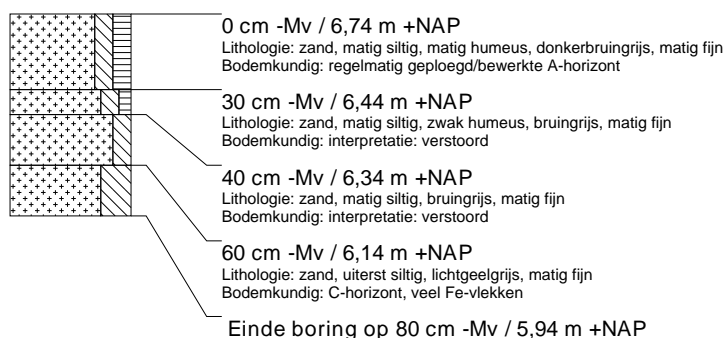
Archeologische perioden		Datering (gekalibreerd)
Nieuwe tijd		
Middeleeuwen	Laat	1500
	Vroeg	1050
Romeinse tijd	Laat	450
	Midden	270
	Vroeg	70 na Chr.
IJzertijd		12 voor Chr.
	Laat	250
	Midden	500
Bronstijd	Vroeg	800
	Laat	1100
	Midden	1800
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Vroeg	2000
	Laat	2850
	Midden	4200
Mesolithicum (Midden Steentijd)	Vroeg	4900 / 5300
	Laat	6450
	Midden	8640
Paleolithicum (Oude Steentijd)	Vroeg	9700
	Laat	35.000
	Midden	300.000

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

boring: RAHD-1

beschrijver: EB, datum: 5-11-2009, X: 215.618, Y: 483.680, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 27H, hoogte: 6,74, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, provincie: Overijssel, gemeente: Raalte, plaatsnaam: Heeten, opdrachtgever: Altus Advies en Ontwikkeling, uitvoerder: RAAP Oost

boring: RAHD-2

beschrijver: EB, datum: 5-11-2009, X: 215.687, Y: 483.678, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 27H, hoogte: 7,35, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, provincie: Overijssel, gemeente: Raalte, plaatsnaam: Heeten, opdrachtgever: Altus Advies en Ontwikkeling, uitvoerder: RAAP Oost

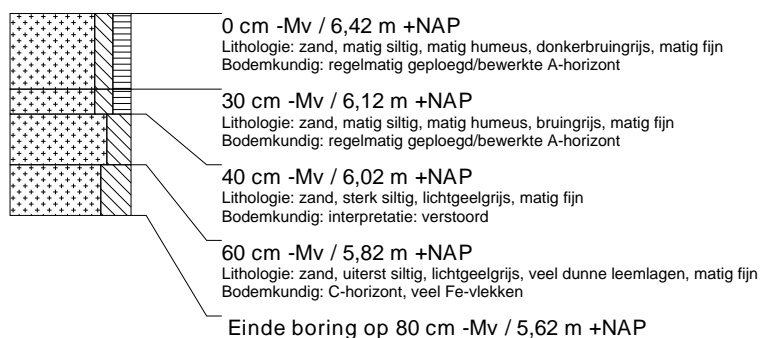
boring: RAHD-3

beschrijver: EB, datum: 5-11-2009, X: 215.687, Y: 483.631, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 27H, hoogte: 6,36, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, provincie: Overijssel, gemeente: Raalte, plaatsnaam: Heeten, opdrachtgever: Altus Advies en Ontwikkeling, uitvoerder: RAAP Oost

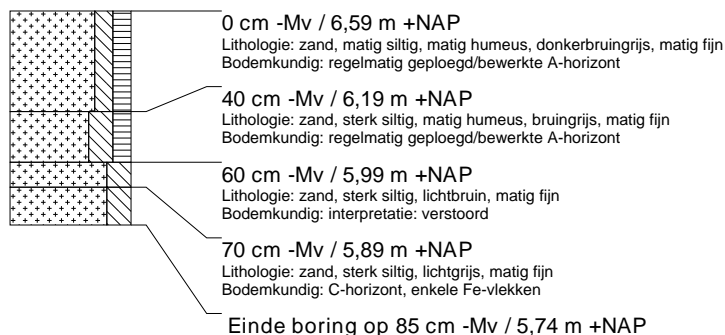
boring: RAHD-4

beschrijver: EB, datum: 5-11-2009, X: 215.688, Y: 483.584, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 27H, hoogte: 6,42, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, provincie: Overijssel, gemeente: Raalte, plaatsnaam: Heeten, opdrachtgever: Altus Advies en Ontwikkeling, uitvoerder: RAAP Oost

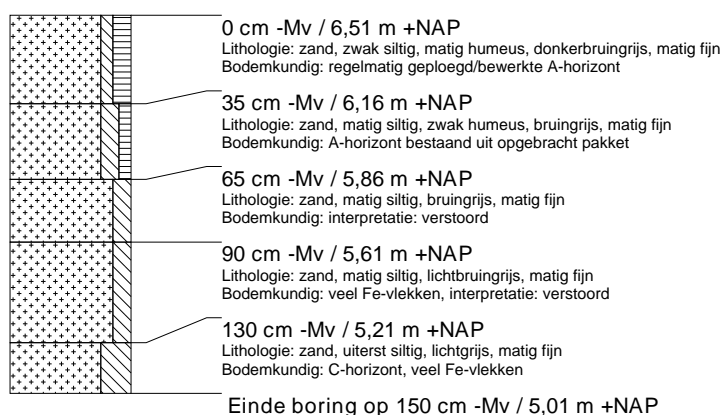
boring: RAHD-5

beschrijver: EB, datum: 5-11-2009, X: 215.732, Y: 483.602, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 27H, hoogte: 6,59, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, provincie: Overijssel, gemeente: Raalte, plaatsnaam: Heeten, opdrachtgever: Altus Advies en Ontwikkeling, uitvoerder: RAAP Oost

boring: RAHD-6

beschrijver: EB, datum: 5-11-2009, X: 215.731, Y: 483.559, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 27H, hoogte: 6,51, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, provincie: Overijssel, gemeente: Raalte, plaatsnaam: Heeten, opdrachtgever: Altus Advies en Ontwikkeling, uitvoerder: RAAP Oost

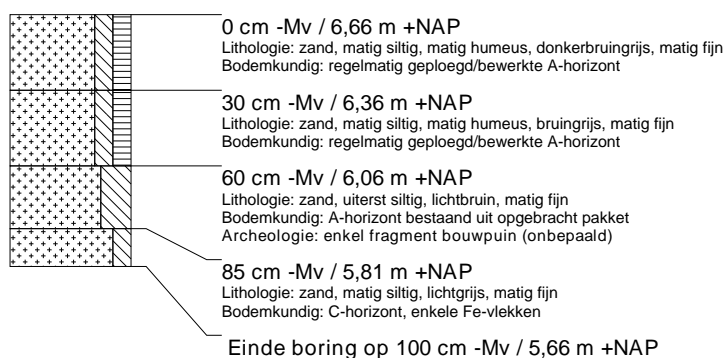
boring: RAHD-7

beschrijver: EB, datum: 5-11-2009, X: 215.660, Y: 483.582, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 27H, hoogte: 6,58, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, provincie: Overijssel, gemeente: Raalte, plaatsnaam: Heeten, opdrachtgever: Altus Advies en Ontwikkeling, uitvoerder: RAAP Oost

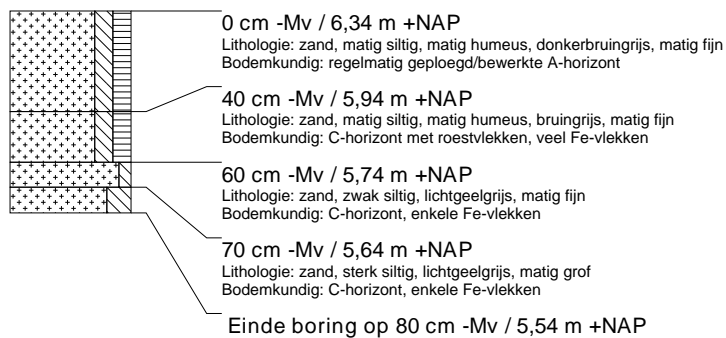
boring: RAHD-8

beschrijver: EB, datum: 5-11-2009, X: 215.619, Y: 483.612, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 27H, hoogte: 6,66, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, provincie: Overijssel, gemeente: Raalte, plaatsnaam: Heeten, opdrachtgever: Altus Advies en Ontwikkeling, uitvoerder: RAAP Oost

boring: RAHD-9

beschrijver: EB, datum: 5-11-2009, X: 215.650, Y: 483.659, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 27H, hoogte: 6,34, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, provincie: Overijssel, gemeente: Raalte, plaatsnaam: Heeten, opdrachtgever: Altus Advies en Ontwikkeling, uitvoerder: RAAP Oost

boring: RAHD-10

beschrijver: EB, datum: 5-11-2009, X: 215.650, Y: 483.616, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 27H, hoogte: 6,35, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, provincie: Overijssel, gemeente: Raalte, plaatsnaam: Heeten, opdrachtgever: Altus Advies en Ontwikkeling, uitvoerder: RAAP Oost

